

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه عضویت سازمان فضایی ایران در فدراسیون بین‌المللی فضانوردی»

مقدمه

فدراسیون بین‌المللی فضانوردی (آی.ای.اف)^۱ یک سازمان غیردولتی و غیرانتفاعی بین‌المللی است که در سال ۱۹۵۱ تأسیس شد. این فدراسیون با اهداف صلح‌آمیز در حوزه توسعه تحقیقات فضایی و ترویج کاربرد تحقیقات فضایی برای روشنگری، غنی‌سازی و غلبه بر چالش‌های پیش روی جامعه فعالیت دارد. اعضای این انجمن شامل مؤسسات، صنایع، ارائه‌دهندگان خدمات، محافل دانشگاهی و انجمن‌های حرفه‌ای ملی و بین‌المللی هستند و تاکنون حدود ۳۴۳ عضو از ۶۸ کشور به این فدراسیون پیوسته‌اند. این فدراسیون همه‌ساله در یکی از کشورهای جهان کنگره بین‌المللی فضانوردی را برگزار می‌کند و دفتر مرکزی آن در شهر پاریس در کشور فرانسه قرار دارد. فدراسیون مذکور محل تجمع جهانی متخصصان صنعت فضایی است که تلاش می‌کند تا فعالیت‌های فضایی را با استفاده از اطلاع‌رسانی و ایجاد همکاری‌های بین‌المللی و نیز توسعه تبادل اطلاعات ارتقا دهد و با استفاده از فضا سطح زندگی انسان را بهبود بخشد. فدراسیون بین‌المللی فضانوردی همکاری تنگاتنگی با فرهنگستان بین‌المللی فضانوردی و مؤسسه بین‌المللی حقوق فضایی دارد و به کمک آنها همه‌ساله کنفرانس بین‌المللی فضانوردی را در یکی از شهرهای جهان برپا می‌کند.

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۴۲۶

شماره چاپ:

۱۰۰۵

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۴/۲۵

تبیین موضوع

لایحه عضویت سازمان فضایی ایران در فدراسیون بین‌المللی فضانوردی به پیشنهاد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در جلسه ۶ اسفندماه ۱۳۹۶ هیئت وزیران به تصویب رسیده است. این لایحه در ارتباط با طی مراحل قانونی پیوستن سازمان فضایی ایران به فدراسیون بین‌المللی فضانوردی (آی.ای.اف) می‌باشد.

معاونت پژوهش‌های

زیربنایی و امور تولیدی

دفتر: مطالعات ارتباطات

و فناوری‌های نوین

مفاد اساسنامه و اهداف تشکیل فدراسیون بین‌المللی فضانوردی

اساسنامه این فدراسیون مشتمل بر ۹ فصل و ۳۷ ماده است که فعالیت‌های این فدراسیون در چارچوب اساسنامه آن انجام می‌پذیرد. عناوین فصول اساسنامه مذکور عبارت است از: نام و اهداف، محل استقرار قانونی و قانون حاکم، عضویت، مجمع عمومی، مقام‌ها، دفتر، انحلال، اصلاحات و زبان‌های رسمی^۲

مشخصات گزارش

با توجه به سیاست فدراسیون بین‌المللی فضانوردی، این فدراسیون به‌طور خاص باید فعالیت‌های ذیل را پیگیری نماید (ماده (۲)):

شماره مسلسل:

۲۸۰۱۶۰۷۹

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۷/۴

۱. یک شبکه جهانی را به نفع اعضای خود تأسیس، حفظ و توسعه بیشتری دهد.

۲. فعالیت‌های مؤسسه بین‌المللی حقوق فضا را ترویج و حمایت کند.

۳. کنگره‌ها، هم‌نشست (سمپوزیوم)ها، کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی و پرورشی و دیگر رویدادها را سازمان‌دهی کند.

۴. به اعضای خود کمک کند تا فعالیت‌ها و محصولات فضایی خود را ارتقا دهند.

۵. نشریات و مقالات در زمینه موضوعات مرتبط با فضا را تولید نماید.

1. International Astronautical Federation (IAF)

۲. جزئیات اساسنامه فدراسیون مذکور در ضمیمه لایحه پیشنهادی موجود است.

۶. با مؤسسات، دانشگاه‌ها، شرکت‌های تجاری، تأمین‌کنندگان خدمات و یکایک کارشناسان ملی و بین‌المللی مرتبط در تمام جنبه‌های مربوط به فعالیت‌های فضایی همکاری و مشاوره نماید.
۷. برای ایجاد علاقه‌مندی عمومی نسبت به فضا و برای حمایت از توسعه همه جنبه‌های فعالیت‌های فضایی، از رسانه‌های مختلف استفاده کند.
۸. توسعه نهاد‌های مرتبط با فعالیت‌های فضایی را در صورت اقتضا، تشویق کند.
۹. دستاوردها یا عملکردهای برجسته افراد و اعضای فدراسیون را به رسمیت بشناسد.
۱۰. مشارکت دانشجویان در رویدادهای مذکور (مطابق بند «۳» ماده (۲)) را تشویق نماید.

ملاحظات

در ارتباط با این کنوانسیون موارد ذیل شایان توجه است:

۱. پژوهشگاه هوافضا از سال ۲۰۰۱ به عضویت فدراسیون بین‌المللی فضانوردی درآمد است و هر سال عضویت خود را در این فدراسیون تمدید می‌کند.
۲. سازمان فضایی ایران به استناد وب‌سایت فدراسیون بین‌المللی فضانوردی از سال ۲۰۱۳ به عضویت این فدراسیون درآمد است.
۳. شایان ذکر است که پس از انتقال پژوهشگاه هوافضا به سازمان فضایی ایران در سال ۱۳۹۰، تحت نام جدید پژوهشگاه سامانه‌های فضانوردی، ادامه همکاری‌ها با فدراسیون بین‌المللی فضانوردی توسط این پژوهشگاه، اما تحت نام سازمان فضایی ایران ادامه یافته است (هرچند عضویت سازمان فضایی ایران در این فدراسیون با توجه به عدم طی تشریفات قانونی مرتبط، مغایر با رعایت اصل هفتادوهفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بوده است). همچنین پژوهشگاه هوافضا پس از بازگشت به ذیل وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، همچنان همکاری‌های خود را با فدراسیون بین‌المللی فضانوردی ادامه می‌دهد. لذا سازمان فضایی ایران نیز به‌منظور عضویت مجدد در این سازمان و تبعیت از اصل هفتادوهفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیازمند طی تشریفات قانونی از طریق مجلس شورای اسلامی است.
۴. شایان ذکر است مطابق بند «۱۱» ماده (۱۶) اساسنامه، تصویب قواعد و مقررات تهیه شده توسط دفتر در مواقع ضروری و همچنین مطابق بند «۱۲» همین ماده، اعمال سایر اختیارات و وظایفی که ممکن است برای نیل به اهداف فدراسیون لازم و مناسب باشد، جزو اختیارات و وظایف مجمع عمومی فدراسیون مذکور است. لذا با توجه به عدم شفافیت در ماهیت قواعد، مقررات، اختیارات و وظایف مصوب مجمع عمومی فدراسیون در مواقع ضروری، لازم‌الاجرا شدن بندهای فوق منوط به تصویب در مجلس شورای اسلامی است.
۵. تذکر این نکته لازم است که حسب اساسنامه، مصونیت دولتی سازمان فضایی ایران در صورت ارتکاب جرم از بین خواهد رفت. توضیح آنکه؛ ماده (۳) اساسنامه، فدراسیون را در فعالیت‌های خود تابع قانون انجمن‌های فرانسه قرار داده است. قانون انجمن‌های فرانسه نیز مشمولان خود را در صورت ارتکاب جرم، تابع قوانین جزایی فرانسه می‌داند. بنابراین، سازمان فضایی ایران که یک نهاد دولتی است و مطابق با حقوق بین‌الملل از مصونیت‌های حاکمیتی بهره‌مند است، حسب این اساسنامه در صورت ارتکاب جرم، مصونیت خود را از دست داده و مطابق با قوانین جزایی فرانسه با او برخورد خواهد شد.
۶. حق عضویت‌ها به‌صورت سالیانه و به‌صورت یورو به‌شرح زیر است (برای آژانس‌های فضایی):
 - الف) بودجه سالیانه تا ۳۵ میلیون یورو: ۱۴۶۷ یورو
 - ب) بودجه سالیانه ۳۵-۳۳۵ میلیون یورو: ۲۲۰۰ یورو
 - ج) بودجه سالیانه بیش از ۳۳۵ میلیون یورو: ۲۲۰۰ یورو + ۷۳۵ یورو به‌ازای هر ۳۳۵ میلیون یورو اضافه در بودجه سالیانه
 شایان ذکر است سازمان فضایی ایران در گروه (الف) این دسته‌بندی قرار می‌گیرد.^۱

جمع‌بندی و پیشنهاد

همان‌طور که بیان شد فدراسیون بین‌المللی فضانوردی یک سازمان غیردولتی و غیرانتفاعی بین‌المللی است که سیاست‌های فعالیت‌های صلح‌آمیز فضایی را مطابق اساسنامه خود دنبال می‌کند و به نظر می‌رسد که اهداف و فعالیت‌های فدراسیون مذکور در تضاد با منافع ملی کشور نیست. علاوه بر آن، پژوهشگاه فضایی ایران از سال ۲۰۰۱ در این فدراسیون عضویت دارد. همچنین شایان ذکر است طی دوره ادغام پژوهشگاه هوافضا با

۱. با توجه به اینکه بودجه مصوب سازمان فضایی ایران در سال ۱۳۹۷ معادل ۲۸۸،۳۵۰ میلیون ریال است. این رقم به احتساب قیمت روز یورو (۱۲۸،۲۶۰ ریال) حدود ۲،۰۳۷،۸۳۴ یورو می‌باشد.

سازمان فضایی (زیر نظر معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری)، نام سازمان فضایی به عنوان عضو این فدراسیون ثبت شده بود که با توجه به عدم رعایت تشریفات قانونی، در تضاد با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قرار داشت؛ این مورد با توجه به تفکیک پژوهشگاه هوافضا از سازمان فضایی برطرف شد. لذا از آنجایی که عضویت سازمان فضایی ایران در فدراسیون بین المللی فضانوردی سبب داشتن حق رأی در مجمع عمومی سازمان مذکور می شود، در راستای پیوستن سازمان فضایی به این فدراسیون پیشنهاد می شود موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد:

- رفع ابهام مورد مندرج در ماده (۳) اساسنامه، موضوع رعایت قانون انجمن های فرانسه، مصوب سال ۱۹۰۱ توسط فدراسیون (با توجه به ابهامات موضوع و جلوگیری از بروز تبعات احتمالی پیشنهاد می شود معاونت حقوقی ریاست جمهوری این موضوع را بررسی کند)،

- بررسی دستاوردهای پژوهشگاه هوافضا با توجه به عضویت این سازمان در فدراسیون بین المللی فضانوردی،

- افزودن تبصره ای به شرح ذیل به ماده واحده الحاقی:

«لازم الاجرا شدن مفاد بندهای «۱۱» و «۱۲» ماده (۱۶) اساسنامه منوط به تصویب در مجلس شورای اسلامی است».

با توجه به وضعیت موجود، پیشنهاد می شود تنها در صورت اضافه شدن تبصره فوق الذکر و تعیین تکلیف معاونت حقوقی ریاست جمهوری نسبت به رفع ابهام ماده (۳) اساسنامه فدراسیون، با الحاق سازمان فضایی ایران به فدراسیون بین المللی فضانوردی موافقت شود.

